

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 318. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992357963584/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

partier. Nej! fra disse to Bøger rejser Goethe sig i mit Omdømme ikke saa let igen.»^{*)}

Goethes Afhandling naaede altsaa lige til sin Adresse, og Romantikerne fornemte som et Slag i Ansigtet i det Øjeblik, Goethe stillede sig imod deres Kunstbetragtning.

Ved den Naturopfattelse, som svarer til denne Betragtning af Kunsten, maa vi endnu dvæle. Naturskildringen drager, som baade Goethe og Caroline antydede, i *Sternbald* Interessen bort fra Personer og Handling.

Det er tidligere meddelt, hvorledes Rousseau genopdagede Naturfølelsen. Som Sainte-Beuve etsteds har sagt i Anledning af Rousseaus Par Ord om den Svale, der byggede Rede paa hans første Hjem: »Denne Svale var det, som i Literaturen spaaede Sommerens Komme.» Denne Naturfølelse gaar, som ligeledes paavist, igen i *Werther*. Den Omdannelse, den nu undergik, var den, at Naturbetragtningen, der hos Rousseau havde været *følsom*, hos Romantikerne blev *fantastisk*. Derfor deres Tilbagesøgen til Legender og Æventyr, til Folkeovertroen med alle dens Alfer og Kobolder. Goethe havde sagt:

Naturen har hverken Kærne eller Skæl, Ret eller Vrang.
Alt er den paa én Gang.

Romantikerne vilde kun holde sig til Kærnen, til det hemmelighedsfuldt Inderlige, som de søgte at faa frem, efter først at have lagt det ind. Det anelsesfulde Sind spejlede sig i Naturen og saa lutter Anelser. Tieck dannede som bekendt Ordet *Wald-einsamkeit* (Vennerne paastod, at det maatte hedde *Waldeseinsamkeit*). Romantiken raabte med skælvende Stemme ind i Skovensomheden, og Ekko bragte den lutter skælvende Genklang tilbage.

Alexander v. Humboldt har vist, hvorledes Oldtidens Mennesker egenlig kun fandt Skønhed i Naturen, forsaavidt den var smilende, venlig og Menneskene *nyttig*. Omvendt Romantikerne: For dem er Naturen uskøn, forsaavidt den er nyttig, og de finder den skønnest i dens Vildhed, eller naar den indjager uvis Angst. Nattens og Bjerggrubernes Mørke, den Ensomhed, i hvilken den paniske Skræk berører Sindet med sin Gysen, er Romantikerens

^{*)} *Briefwechsel zwischen Gutz und Adam Müller.* 48.